

Asia: VN/12128/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

1 luku Yleiset säännökset

Lausuntomahdollisuudesta kiittäen allekirjoittaneet yhdistykset haluavat esittää lakiluonnoksesta tässä vaiheessa seuraavat näkökohdat ja muutosehdotukset.

Lain tavoitteita koskevaa 1 §:ää 1 mom 2 kohtaa tulee täydentää niin, että se kuuluu seuraavasti;

2) luonnonkauneuden, maisema-arvojen ja luontoon ja luonnonympäristöihin liittyvien kulttuuriarvojen vaaliminen ja suojeleminen

Perustelu: luonnon kauneus ja maisema-arvot ilmentävät kulttuurisia suomalaisen yhteisön arvoja. Vastaavia arvoja ilmentävät luontoon ja luonnonympäristöihin liittyvät pyhinä pidetyt ominaisuudet. Näitä ovat esim. saamelaisten seitapaikat ja suomikuvaan tai kansalliseen identiteettiin liittyvät luontokohteet ja paikat. 6§:ää on täydennettävä tai tehtävä erillinen 6a § siten, että myös muiden kulttuurisesti arvokkaiden luontokohteiden, kuin saamelaisten talouden tai kulttuurin kannalta arvokkaiden paikkojen säilyminen voidaan turvata.

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

Lakiin tarkennus, jotta kansallispuistojen hallintoviranomaisella olisi velvoite informoida kansalaisia ja kansalaisia edustavia yhteisöjä kuten kansallispuistojen kumppaniyhteisöjä kansallispuistoon liittyvistä suunnitelmista, ottaa niitä mukaan valmisteluvaiheisiin ja asettaa yleishyödylliset tarpeet ja kansalaisten etu kansallispuistojen liiketoiminnallisen käytön edelle. Kansallispuistoihin liittyvä kansallisten arvojen päätäntävalta tulee pitää valtakunnan tasolla ministeriössä eikä delegoida sitä alueviranomaisille, kunnille tai aluetta hoitavalle viranomaiselle (Metsähallitus). Kansallispuistojen kaikessa suunnittelussa ja kehittämisessä on ensisijaisesti toimittava puiston perustamistavoitteita vaarantamatta. 13 § mukaisen tutkijapaneelin lisäksi tarvitaan ehdottomasti oma pykälä kumppaniyhteisöjen huomioimiselle, esimerkiksi paneelille. Se voisi olla vastaava edustavista kumppaniyhteisöistä koottu neuvonantaja elin ja määräajaksi valtioneuvoston asettama, kuten

tutkijapaneelikin. Tämä toteuttaisiin lakiehdotuksen 1 § lle keskitetyn kehittämistarpeen valtakunnan tasolla.

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

18 pykälää on täydennettävä siten, että siinä korostetaan suojelualueiden paikallisten ja valtakunnallisten käyttäjien roolia, ja että kansallispuistojen kumppaniyhteisöjen ja muiden paikallisten vapaaehtoistoimijoiden tietämys ja näkemykset ja niihin perustuvat kannanotot tulevat aidosti otetuksi huomioon suunnittelussa. Suunnittelussa ei siis saa olla kyse vain tutkijoiden näkemyksistä ja asiantuntemuksesta vaan kansallispuistojen aitojen omistajien eli kansalaisten ja niitä edustavien yhteisöjen oikeudesta osallistua arvopohjaiseen suunnitteluun.

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

Tämä luku on tärkeä lisä vanhaan säädöstöön verrattuna ja osoittaa, että valtion hallinnossa on ymmärretty se suuri potentiaali, joka luonnonsuojelualueiden hoidon suunnittelussa ja käytännön töissä sisältyy vapaaehtoisjärjestöjen toimintaan. Kolmas sektori muodostaa jo nykyisellään merkittävän lisäresurssin luonnonsuojelualueiden hoidossa ja tämän pykälän turvin yhteistyön mahdollisuudet tehostuvat merkittävästi.

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

Arvopohjaisten kohteiden ja alueiden suojelun suunnittelussa erityisesti kansallispuistoverkoston ja kansallismaisemiin liittyen osallistuminen pitää mahdollistaa myös kansalaisille ja niitä edustaville yhteisöille. Ympäristövaikutusten arviointi 36 §n mukaan ei ole vain viranomaisten keskinäistä toimintaa.

6 luku Luonnonsuojelualueet

44§ on muotoiltava siten, että kauneusarvojen ja maisema-arvojen lisäksi tunnistetut kulttuuriarvot, kuten kansalaisten arvokkaina pitämät pyhät paikat saavat muiden jo nykyisin määriteltyjen arvojen rinnalla korkeimman prioriteetin ls-alueen suunnittelussa ja käytössä. 45§ on kirjoitettava siten, että tunnistetut kulttuuriarvot kuten kansalaisten tai kansalaisryhmien arvokkaina pitämät pyhät paikat saavat saman arvoluokan kuin luonnon monimuotoisuus tai nähtävyyсарvot. 51§ 1 mom kohta 10 ei ole perusteltua pitää yleisenä sääntönä poiketa alueen suojeluperiaatteesta. Metsästys on aina poikkeustapaus, joka vaatii lupamenettelyn. Olisi harkittava metsästyskiellon ulottamista myös muihin luonnonsuojelualueisiin kuin kansallispuistoihin ja luonnonpuistoihin. 52 § 5 mom mukaista oikeutta siirtää saatu lupa kolmannelle ei tule sallia laissa. Uuden toimijan tulee aina hakea lupa omilla edellytyksillään. 58 § on kirjoitettava siten, että hoito- ja käyttösuunnitelmat vahvistaa ympäristöministeriö. Pelkkä lausunnon antamisoikeus ei riitä YMLle suunnittelun laadun ja lakiin perustuvien perustamistarkoitusten toteutumisen valvonnassa. Pelkkä vuorovaikutus Metsähallituksen kanssa ei riitä kansalaisten yhteisöille kansallispuistojen suunnittelussa. Laissa on varmistettava, että kumppaniyhteisöillä on mahdollisuus aidosti valvoa, että puistojen perustamistarkoitus ja siihen liittyen kulttuuriset arvot toteutuvat suunnitelmassa. 59 § Kansallispuiston järjestyssääntö on valmisteltava ja päätettävä yhdessä kansallispuistojen kumppaniyhteisöjen kanssa. Tämä prosessi on määritettävä laissa.

7 luku Luontotyyppien suojelu

-

8 luku Eliölaajien suojelu

Laissa on edelleen yleispoikkeuslupa eliölajien suojelusta pykälässä 84. Sen mukaan maa- ja metsätaloudessa ja rakentamisessa saa hävittää suojeltuja eläin- ja kasvilajeja, ellei suojelu ole mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia.

Pykälä jättää auki sen, kuka ja miten tällaisen arvion tekee? Yleisesti tähän pykälään vedotaan, kun metsien kesähakkuissa tuhotaan rauhoitettujen lintujen pesiä, mikä on yksi merkittävistä syistä siihen, että metsätaloutemme ei ole kestäväällä uralla.

Pykälä pitää poistaa ja kirjoittaa uudelleen. Ehdoksi esimerkiksi lintujen pesintäaikaiselle puuston korjuulle tulee asettaa se, että alue on huolellisesti tutkittu ennen hakkuita, ja samalla on todettu, että hakkuut eivät tekoaikanaan tuhoa rauhoitettuja lajeja.

Pykälässä 85 annetaan viranomaisille valtuutus poiketa suojeltujen lajien kohtelusta. Pykälää tulee täydentää niin, että valtuutus koskee tyhjentävästi sitä asiaa, jonka tähden poikkeus myönnetään.

Näin vältetään esimerkiksi valkoposkikihanhien lopettamista koskevissa poikkeusluvista esiintynyt ehto, joka kielsi ammuttujen lintujen hyödyntämisen ravinnoksi.

9 luku Vaihdata, maahantuonti ja maastavienti

-

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

-

11 luku Ekologisen kompensaation toteuttaminen

-

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

-

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

-

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

-

15 luku Muutoksenhaku

-

16 luku Voimaantulosäännökset

-

Huomiot muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin

Huomiot muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen

Miten lakiehdotus kokonaisuutena vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

Luonnonsuojelualueet edistävät luontoon liittyvien arvojen suojelua kansainvälisten, kansallisten, alueellisten tai paikallisten tavoitteiden mukaan. Tämä ei tarkoita, että vain biodiversiteetti olisi suojelun kohteena, kuten lain painotuksista voi päätellä. Kulttuuriarvoja sisältävät luontokohteet, joista kansallispuistot ja kansallismaisemat ovat suomalaisten kansallisen identiteetin ydinkohteita, on nostettava myös esitettyä tarkemmilla määrittelyillä lain tekstiin. Kansallisten arvojen vaalijoiden eli kansallispuistojen ja kansallismaisemien hallinnon kumppaniyhteisöjen olemassa olo ja mahdollisuus vaikuttaa lain sisältöön vaatii olennaisia täsmennyksiä. Lain uudistus ei saa johtaa siihen, että noiden alueiden hallintoviranomaisen mahdollisuus omistajista ja niiden yhteisöistä riippumattomaan toimintaan vahvistuu. Siitä on jo huolestuttavia havaintoja Metsähallituksen ja liiketoiminnallisten yrittäjäyhteisöjen keskinäisten sopimusten lisääntyessä.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena?

Hillinnän kannalta luonnonsuojelulaki ei liene tärkeä työkalu. Sen sijaan sillä on merkitystä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Sopeutumisnäkökulma vaatii kuitenkin omaa erityistä pohdintaansa, eikä nykyisen ehdotuksen valmistumista tule viivästyttää.

Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?

Joissakin tapauksissa ne voivat toimia hyvinkin tavoitteiden saavuttamisessa, mutta niidenkin pidemmälle viety pohdinta ja valmistelu kannattaa pitää erillään tästä lakiuudistuksesta. Valmisteluvaltuutus sitä koskeviin asetuksiin mahdollinen.

2) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat toimialojen suunnittelemiin hankkeisiin?

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Pidättekö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla

1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

Välttämätön uudistus se on. Haitta-arvioissa on otettava lisäyksenä myös haitta suojelualueeseen liittyville kulttuuriarvoille ja kaikkien luonto- ja kulttuuriarvojen käyttämiselle ei-materiaalisena taloudellisena arvona esim. luonto- ja kulttuurimatkailun kehittämisessä.

2) muulla tavalla (miten)?

-

Muut huomiot

Muita huomioita esityksestä

-

Lovén Lasse
2714721-3 - Ukko-Kolin Ystävät ry, Selkämeren kansallispuiston ystävät ry,
Kolin Vaeltajat ry, Arkipelagia-seura ry, Kalevalaisen Kulttuurin liito ry,